

Van İli Gevaş Yöresinde Sokak Köpeği Saldırısına Uğrayan Kuzularda Oluşan Isırık Yaralarının Sağaltımı

Erkan DÜZ¹ , Kamil SAĞLAM² , Bahtiyar BAKIR⁴ , Abuzer TAŞ³, Nazmi YÜKSEK³,
Pınar TANRITANIR⁵

- 1 Yüzüncü Yıl Üniversitesi Gevaş MYO. Veterinerlik Bölümü Gevaş-VAN
- 2 Ondokuz Mayıs Üniversitesi Veteriner Fakültesi - SAMSUN
- 3 Yüzüncü Yıl Üniversitesi Veteriner Fakültesi - VAN
- 4 Gazi Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Gölbaşı-ANKARA
- 5 Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu- VAN

Özet

Bu çalışmada materyali, Van'ın Gevaş ilçesi yöresinde, gece ağıldan uzaklaşarak bir grup sokak köpeğinin saldırısına maruz kalan, baş, boyun, ense, farinks, larinks, göğüs, karın altı, pelvis bölgesi, testisler, arka bacak ve kuyruk bölgelerinden ısırılarak yaralanan, yaşları ortalama 8 aylık, 20 adet kuzu oluşturdu. Çalışmaya konu olan hayvanların cerrahi ve medikal sağaltımları usulüne uygun olarak gerçekleştirildi. Bu tip olgularda, ısırma yarası özellikle boyun bölgesinde meydana gelmişse asfeksi riskine daima dikkat edilmesi ayrıca kuduz açısından da hayvanların kontrol altında bulundurulması gerekmektedir..

Anahtar Kelimeler: Köpek saldırısı, kuzu, ısırma yarası, tedavi

The Treatment of Bite Wounds of Lambs which were Attacked by Stray Dogs in Gevas Vicinity in Van Province

Summary

In this study, it was evaluated that an average of 8 months of age of 20 lambs which got lost moving away from the sheep pen and got wounded being exposed the attack of a group of stray dogs. The bite wounds were in the head, neck, nape, chin, pharynx, larynx, chest, abdomen and pelvic regions, testes, hind limbs and tails. The suitable surgical and medical treatments were applied. In such cases if the bite wounds were throat region It should be careful about asphyxia and attention for rabies

Key Words: Stray dogs attack, lamb, bite wounds, treatment

Giriş

Evcil hayvanlarda ısırık yaraları çoğunlukla kurt, çakal ayı ve bazen de sokak köpeği gibi yırtıcı hayvanlar tarafından oluşturulmaktadır. Saldırıları genellikle bireysel yaralanmalarla sonuçlanmakla beraber kimi zaman sürü problemi olarak da karşımıza çıkabilmektedir. Köpek saldırılarından kaynaklanan ısırma yaraları bazen ölümle bile sonuçlanabilmektedir (1, 2, 3,4, 5, 6).

Yara iyileşmesi travma ile başlayan ve yeni doku oluşumu ile sonuçlanan hücresel ve biyokimyasal olaylar sürecidir (7). Operatif veya travmatik (vurma, çarpma, kesilme, ısırma v.s.) olarak dokunun hasarını takiben her

organizma öncelikle; kanamayı durdurma, enfeksiyonu önleme, bozulan anatomik bütünlük ile fonksiyonel yapıyı onarma görevini yerine getirmektedir (8,9,10).

Isırma yaralarında değişik derecelerde kanama, ağrı, şişkinlik ve doku kaybı görülmektedir. Bu tür yaralanmalarda enfeksiyon riskini mutlaka göz önünde bulundurmak gerekir (11).

Materyal ve Metod

Çalışma materyalini Gevaş ilçesi civarındaki bir köyde, gece ağıldan uzaklaşarak kaybolan ve sabaha kadar bir grup sokak köpeğinin saldırısına maruz kalarak ense, baş, boyun, parotis, çene altı, farinks, larinks, göğüs, karın altı, pelvis bölgesi, testisler, arka bacak ve kuyruk bölgelerinden ısırılarak yaralanan ve doku kaybı meydana gelen, yaşları ortalama 8 aylık olan 20 adet kuzu oluşturdu. İlk muayeneden sonra cerrahi ve medikal tedavi ile olumlu sonuç alınabileceği düşünülen olgulara müdahale edildi. Yara bakımı yapıldıktan

yaralar ipek iplikle sütüre edildi. Larinks ve farinksteki ödemden dolayı oluşan asfeksi tehlikesini ortadan kaldırmak için, antihistaminik ve deksametazon, enfeksiyonu önlemek için de parenteral penisilin-streptomisin enjeksiyonları yapıldı. Sütüre edilmeyen olgularda gerekli yara temizliği yapıldıktan sonra açık yara tedavisi uygulandı. Sayıları 2 ile 4 arasında değişen fistül delikleri onarıldı. Dört olguda farinks ve larinks bölgesindeki ödem şiddetli olduğundan fistüller ve trakedeki delikler 48 saatliğine açık bırakılarak ödem ve yara tedavisine devam edildi. İki gün sonra bu fistüller de kapatıldı.

Bulgular

Yirmi kuzunun on dördünde çene altı, farinks ve larinks bölgelerinde ısırma ve ezik yaraları mevcuttu. Altı olguda çene altının yanı sıra karın altı, pelvis bölgesi, kuyruk ve testisler üzerinde derin ısırık yaraları oluşmuştu. Bu olguların ikisinde karın altı, pelvis bölgesi, scrotum ve arka bacak medialindeki deri yırtılmış ve bölge açıkta kalmıştı. Bir olgunun, pelvis bölgesi ve scrotum derisinde maddi kayıp fazla olduğundan bölge kapatılmadı, olgu kesime sevk edildi. İkinci olguda da benzer şekilde fakat yalnızca scrotum derisinde maddi kayıp fazla olduğundan kuzuya orşidektomi yapıldı ve bölge kapatıldı. (Resim1,2) Kuyruk ucundan ısırılan 3 kuzuda kuyruğun yaklaşık % 10-30 kadarının koparıldığı görüldü (Resim 3,4). Bu olgularda yara bölgesi antiseptiklerle temizlendikten sonra açık yara tedavisine alındı. Çene altından yaralanan 14 olguda hastaların yırtılan trake ve larinkslerinden hırıltılı bir şekilde soluk alıp verdikleri (Resim 5), bölgenin ödemli olduğu ve fistül deliklerinden dışarıya kanlı müköz bir akıntının geldiği gözlemlendi (Resim 6).

Bir olguda parotis üzerinde derin ısırık yarası saptandı, yara temizlendikten sonra sütüre edildi. Doku bütünlüğünün fazla bozulmadığı sıyrık, ezik ve diş batırma yaralarında, olgulara açık yara tedavisi uygulandı. Tüm olguların günlük takipleri yapıldı. Larinks bölgesindeki ezik yarası şiddetli olan bir olguda prognoz kötüleşince olgu kesime sevk edildi. Diğer olguların tümü 48 saatten sonra düzgün bir şekilde yemeye başladılar. Bir hafta sonra yaralarda önemli derecede iyileşme saptanırken, 3 hafta sonunda yaraların tamamen iyileştiği gözlemlendi.

Resim 1 : Testis bölgesinden ısırılan olgu

Resim 2 : Orşidektomi uygulanan olgu

Resim 3 : Kuyruk bölgesinden ısırılan olgu 1

Resim 4 : Kuyruk bölgesinden ısırılan olgu 2

Resim 5 : Larinks ve trake bölgesinden ısırılan olgu

Resim 6 : Larinks ve trake bölgesinden ısırılan ve fistüllerden köpüklü sıvı gelen olgu

Tartışma ve Sonuç

Dağlık kesimlerde ve yılın her mevsiminde karşılaşılan saldırılar sonucunda çok sayıda hayvan telef olmakta ve önemli ekonomik kayıplara yol açmaktadır. Özellikle çok sayıda hayvanın yaralandığı olgularda veteriner hekimin doğru, etkin ve hızlı yaklaşımlarla ekonomik kayıpları en aza indirecek yöntemleri uygulaması gerekmektedir.

Sarah ve ark. (2007) köpek saldırısına uğramış 62 küçük ruminant üzerinde yaptıkları değerlendirmede hayvanların % 50'sinde baş bölgesinde, % 66'sında boyun bölgesinde, % 21'inde perineal bölgede, % 19'unda göğüs bölgesinde, % 18'inde ayak bölgesinde ısırma yaralanmasına rastladıklarını saptamıştır. Çalışmaya konu olan vakalardaki ısırma yaraları Sarah ve arkadaşlarının tespitlerine paralel olarak genellikle baş ve boyun bölgesinde şekillenmekle birlikte scrotum, kuyruk ve arka bacaklarda da lezyonlara rastlandı.

Isırma yaralarında, öncelikle yaranın fiziki muayenesi yapılmalı ve yara içinde kırık diş veya yabancı cisim olup olmadığı kontrol edilmelidir. Daha sonra eğer varsa yara bölgesindeki ölü dokular uzaklaştırılmalıdır. Yaralar birinci derece iyileşmeye müsaitse yara dudakları birbirine dikilmeli, bölgenin pansumanı yapılmalı ve parenteral antibiyotik uygulamalarına en az beş gün süreyle devam edilmelidir (11). Vakaların çoğunda gerekli yara bakımı yapıldıktan sonra olumlu sonuç alınabileceği düşünülen kuzulara ipek iplikle sütür uygulandı, bölgenin pansumanı yapıldı ve parenteral olarak 7 gün süreyle penisilin- streptomisin uygulandı.

Dar ve ark. (2011) köpek ısırmasına maruz kalmış 3 yaşlarındaki bir keçide boyun bölgesinde ventral ve yan tarafta 3 cm ebadında derin ısırık yarasının meydana geldiğini, hayvanın solunum güçlüğü

çektığını, her nefes alışverişinde bu fistül bölgesinden hava çıktığını, hayvanın solunumunun düzensiz olduğunu ama vucut ısısı ve kalp atım sayısının fizyolojik sınırlar içinde olduğunu bildirmektedir. Karşılaşılan vakaların 14 tanesinde özellikle boyun bölgesinde Dar ve ark.'nın bulgularına benzer şekilde; içinde köpüklü hava gelen fistüllerin olduğu ve bölgede ödematöz şişkinliğin bulunduğu görüldü.

Özellikle boyun bölgesinde meydana gelen ısırık yaralarında meydana gelen ödemin tedavisi için antihistaminik ve kortizon türevi ilaçlar kullanılmalıdır (12, 13). Köpek ısırmasına maruz kalan 14 kuzunun hepsinde antihistaminik ve deksametazon kullanıldı. Daha sonra Dar ark,'nın tavsiye ettiği gibi bütünlüğü bozulan trakeler ipek iplikle dikildi ve fistüller onarıldı. Bunun yanında bir hafta süreyle parenteral olarak penisilin- streptomisin uygulandı.

Köpek ısırması sonucu oluşan yaralanmalarda kuduz şüphesi daima göz önünde bulundurulmalıdır (11). Tedaviye alına hayvanların hepsi kuduz açısından tedbir amaçlı olarak 45 gün süreyle kontrol altında tutuldu.

Sonuç olarak, köpek ısırması sonucu oluşan yaralanmalarda; ısırılma boyun bölgesinde meydana gelmişse asfeksi riskine daima dikkat edilmeli ve hayvanlar kuduz açısından gözetim altında bulundurulmalıdır.

Kaynaklar

- 1- Cowell AK, Penwick RC. (1989). Dog bite wounds: a study of 93 cases. *Compend Contin Educ Pract Vet.* 11, 313-320.
- 2- Douglas LG. (1975). Bite wounds. *Am Fam Physician.* 11, 93-99.
- 3- Goldstein EJC, Boenning DA. (1987). Human and animal bite wounds. *Am Fam Physician.* 36, 101-109.
- 4- Sacks JJ, Sattin RW, Bonzo SE. (1989). Dog bite-related fatalities from 1979 through 1988. *J Am Med Assoc.* 262, 1489-1492.
- 5- Sacks JJ, Lockwood R, Hornreich J. (1996). Fatal dog attacks,1989-1994. *Pediatrics.* 97, 891-895.
- 6- UndermanAE. (1987). Bite wounds inflicted by dogs and cats. *Vet Clin North Am Small Anim Pract.* 17, 195-207.
- 7- Engin A. (2004). Yara iyileşmesi In: Temel Cerrahi. Edited by Sayek, 3. Baskı, pp:266-277, Güneş Kitabevi, Ankara.
- 8- Govindarajan R, Vijayakumar M, Rao CV, Shirwaikar A, Mehrotra S, Pushpangadan P. (2004). Healing potential of anogeissus latifolia for dermal wounds in rats. *Acta Pharm.* 54, 331-338.
- 9- Rigler DJ. (1977). İnflamation and repair. In *Veterinary Pathology*, 6nd Ed.,Edited by Jones, TC, Hunt,RD, King NW, pp:150-157, Williams & Wilkins, Pennsylvania.
- 10- Regan MC, Barbul A, (1994). The cellular biology of wound healing. In: *Wound healing*. Edited by Schlag G, Redl H. Vol.1, pp: 3-17, Springer-Verlag, Berlin Heidelberg, Printed in Germany.
- 11- Samsar E, Akın F, Antepioğlu H. (1996). *Klinik Tanı Yöntemleri ve Genel Cerrahi*. 6.Baskı. Tamer Yayıncılık. Ankara.
- 12- Sarah AD, Louise LS, David CVM. (2007). Survival and factors affecting survival in small ruminants and camelids attacked by dogs: 62 cases (1994-2004). *Journal of Veterinary Emergency and Critical Care.* 17 (3), 257-261.
- 13- Dar SH, Makdhoomi DM, Fazili MR. (2011). Tracheal injury due to dog bite and its surgical management in agoat. *Intas Polivet.* 12 (11), 198-19

Yazışma Adresi:

Yrd. Doç. Dr. Erkan DÜZ

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Gevaş Meslek Yüksek Okulu-VAN